ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ

(2011 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1480)

25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2023

[ਅਭੈ ਐਸ ਓਕਾ ਅਤੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਬਿੰਦਲ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985: ਉਪ-ਧਾਰਾ 25, 35 - ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ - ਕਦੋਂ - ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ - ਜਦੋਂ, ਉਪਲਬਧ - ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਟਰੱਕ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਕੱਛੂ ਅਤੇ ਪਾਊਡਰ ਦੇ ਬੋਰੇ ਖਿੱਲਰੇ ਹੋਏ ਮਿਲੇ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਪਾਏ ਗਏ - ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਨੂੰ ਟਰੱਕ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ, ਅਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ 10 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਰੱਖੀ ਗਈ: ਧਾਰਾ 25 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਾਹਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ - 'ਤੇ ਤੱਥ, ਗਵਾਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਰੱਕ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਾਹਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਸਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਟਰੱਕ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮਾਲਕ ਸੀ - ਇਸਤਗਾਸਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਵਾਹਨ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਨੁਭਾਗ 35 ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਬੁਨਿਆਦ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ - ਇਸਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗੀ- ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁਢਲੇ ਤੱਥ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2011) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 653:

[2011] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 642 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਂਡ ਸੈਂਟਰਲ ਐਕਸਾਈਜ਼ (2005) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 146; ਸਟੇਟ ਬਾਈ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ,

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ, ਮਦੁਰਾਈ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜੰਗਮ (2010) 15 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 369; ਗੰਗਾਧਰ ਉਰਫ ਗੰਗਾਰਾਮ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2020) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 202-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

(2005) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 146	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 3**
(2010) 15 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 369	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 3**
(2020) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 202	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 3**
[2011] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 642	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 8**

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2011 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1480.

2005 ਦੇ ਸੀਆਰਐਲਏ ਨੰਬਰ 1091 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 14.05.2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਡੀ. ਐਨ. ਗੋਬਰਧੁਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਤਿਆਗੀ, ਵਕੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਦਿਨੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਯਾਦਵ, ਏ. ਏ. ਜੀ. ਸਮਰ ਵਿਜੈ ਸਿੰਘ, ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦ, ਏ. ਐਸ. ਰਿਸ਼ੀ, ਮਨੋਜ ਗੌਤਮ, ਕੇਸ਼ਵ ਮਿੱਤਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਵਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਬਰਨੀ ਸੋਮ, ਨਿਖਿਲ ਕੁਮਾਰ, ਰਜਤ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਵਕੀਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ।

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਰਾਜੇਸ਼ ਬਿੰਦਲ, ਜੇ.

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 18.05.2005 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। 10 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ. ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 14.05.2010 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹਨ।

2. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੀ ਏ ਟੀ/2029 ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਇਹ 15.05.2000 ਨੂੰ 9.00 ਰਾਤ 'ਤੇ ਹਨੂੰਮਾਨ ਮੰਦਰ, ਹਿਸਾਰ ਰੋਡ, ਪਿੰਡ ਅਗਰੋਹਾ ਨੇੜੇ ਕੱਛੂਕੁੰਮੇ ਬਣ ਗਿਆ। ਗਸ਼ਤ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ' ਤੇ 16.05.2000 ਨੂੰ 4.25 ਰਾਤ 'ਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ. 68 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਰਾਮ ਸਰੂਪ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਅਤੇ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ

[ਰਾਜੇਸ਼ ਬਿੰਦਲ, ਜੇ.]

15.05.2000 'ਨੂੰ ਲਗਭਗ 9.00 ਵਜੇ ਰਾਤ ਟਰੱਕ ਡਿਵਾਈਡਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ । ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਟਰੱਕ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਅਤੇ ਉਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੱਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਰੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੱਸਿਆ। ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਫਿਰ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਟਰੱਕ ਵਿੱਚ ਭਰੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਗਵਾਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਟਰੱਕ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਟਰੱਕ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮਾਲਕ ਸੀ, ਨੂੰ ਐੱਨਡੀਪੀਐੱਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਖੇਪ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐੱਨਡੀਪੀਐੱਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਾਹਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਟਰੱਕ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਦਲੇਲ ਸਿੰਘਵਾਲਾ ਨੂੰ ਰੇਤ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਟਰੱਕ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਂਡ ਸੈਂਟਰਲ ਐਕਸਾਈਜ਼ [1], ਸਟੇਟ ਬਾਈ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ, ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ, ਮਦੁਰਾਈ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜੰਗਮ[2], ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ[3] ਅਤੇ ਗੰਗਾਧਰ ਉਰਫ ਗੰਗਾਰਾਮ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ[4]।

---

[1] (2005) 4 SCC 146

[2] (2010) 15 SCC 369

[3] (2011) 11 SCC 653

[4] (2020) 9 SCC 202

4. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਟਰੱਕ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਟਰੱਕ ਰੇਤ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਧਾਰਨਾ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

5. ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਸੁਣੇ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ।

6. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਟਰੱਕ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਟਰੱਕ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਰਾਮ ਸਰੂਪ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਅਤੇ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। (ਪੀਡਬਲਯੂ-10). ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਟਰੱਕ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਾਹਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

7. ਹੱਥ ਵਿਚਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿਚਲਾ ਵਾਹਨ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ।

8. ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਾਹਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"8. ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਉਚਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਾਹਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

9. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:

"35. ਦੋਸ਼ੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ- (1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਮੰਨੇਗੀ ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਜੁਰਮ ਵਜੋਂ ਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਵਿਆਖਿਆ. ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ 'ਦੋਸ਼ੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ' ਵਿੱਚ ਇਰਾਦਾ, ਮਨੋਰਥ, ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਇਸਦੀ ਹੋਂਦ ਸੰਭਾਵਤਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

10. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 35 ਅਧੀਨ ਉਠਾਏ ਗਏ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੂਰ ਆਗਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2008) 16 ਐਸਸੀਸੀ 417 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 35 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਉਲਟਾ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸਪੈਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 35 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।

11. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੋਝ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਜੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋਵੇਗਾ। "ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ" ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 35 ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ

ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਹੋਂਦ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 35 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਜਿਸ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਫਤਿਹਾਬਾਦ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਟਰੱਕ ਸੁਪਰਡਾਰੀ 'ਤੇ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਰੱਕ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

9. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ.68 ਮਿਤੀ 16.05.2000 ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਾਮ ਮੇਹਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-8) ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਟਰੱਕ ਨੰ. ਪੀ ਏ ਟੀ/2029 ਕੱਛੂ ਅਤੇ ਪਾਊਡਰ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਖਿੱਲਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਦੇ ਦੋ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਰਾਮ ਸਰੂਪ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਅਤੇ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਵਾਪਰਿਆ। 15.05.2000 ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਟਰੱਕ ਦੇ ਕੈਬਿਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਟਰੱਕ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਉਕਤ ਹਾਦਸੇ ਸਬੰਧੀ ਟਰੱਕ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਪਰਤੇ। ਟਰੱਕ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ 'ਤੇ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ।

10. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ 11 ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਰਾਮ ਸਰੂਪ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਅਤੇ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਢੁਕਵਾਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਗਵਾਹਾਂ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਰੱਕ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਰੱਕ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਏਐਸਆਈ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਾਮ ਮੇਹਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-8) ਦੇ ਨਾਲ ਥਾਣਾ ਅਗਰੋਹਾ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਲੇਖਕ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 19.05.2000 ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਛਤਰ ਸਿੰਘ, ਨਿਊ ਗ੍ਰੇਨ ਮੰਡੀ, ਬਰਵਾਲਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਟਰੱਕ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਚੂਰਾਪੋਸਟ ਦੇ 21 ਬੈਗ ਪਾਊਡਰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਰੱਕ ਅਗਰੋਹਾ ਵਿਖੇ ਕੱਛੂਕੁੰਮੇ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਛਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਟਰੱਕ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਨੇ ਬਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਛਤਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦੇ ਲੇਖਕ ਰਾਮ ਮੇਹਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਛਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਢਲੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਾਹਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟਰੱਕ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਵਾਹਨ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਾਹਨ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਕਲੀਨਰ ਗ਼ਰੀਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

12. ਹੱਥ ਵਿਚਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਢਲੀ ਗਲਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਆਧਾਰਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

13. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

(ਸਹਾਇਕ: ਮਯੰਕ ਬੱਤਰਾ ਅਤੇ ਰਾਖੀ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Pallav

PALLAV THAKUR ADVOCATE